

Lý luận về quản lý xây dựng văn hóa ứng xử ở trường trung học phổ thông theo định hướng nhà trường hạnh phúc

Trần Thị Hồng Hà*

*Trường THCS và THPT Marie Curie Hà Đông

Received: 2/12/2024; Accepted: 12/12/2024; Published: 20/12/2024

Abstract: School culture plays an extremely important role in the educational environment. A culture of positive behavior contributes to creating a safe and friendly learning environment..

Keywords: Measure, Building school culture, creating motivation, students, elementary schools.

1. Mở đầu

Văn hóa nhà trường (VHNT) đóng một vai trò vô cùng quan trọng trong môi trường giáo dục. Văn hóa ứng xử (VHUX) tốt sẽ thúc đẩy sự tôn trọng, đoàn kết và hợp tác giữa các thành viên trong trường học. Khi mọi người đều có cách ứng xử văn minh và nhận thức được tầm quan trọng của sự tôn trọng lẫn nhau, điều này sẽ góp phần xây dựng một cộng đồng nhà trường gắn kết, đoàn kết và hỗ trợ lẫn nhau trong quá trình học tập và làm việc. VHUX tích cực sẽ tạo động lực và niềm đam mê học tập cho HS. Khi HS cảm nhận được sự tôn trọng, quan tâm và hỗ trợ từ GV và bạn bè, họ sẽ cảm thấy tự tin hơn, có động lực hơn trong việc tham gia các hoạt động học tập và phát triển năng lực của bản thân. Xây dựng VHUX theo định hướng NTHP sẽ góp phần nâng cao năng lực giao tiếp, làm việc nhóm và giải quyết xung đột hiệu quả. Khi mọi người đều có cách ứng xử văn minh, lắng nghe và tôn trọng lẫn nhau, điều này sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho việc giao tiếp, phối hợp và giải quyết các vấn đề phát sinh một cách hiệu quả. VHUX tích cực sẽ góp phần xây dựng hình ảnh và thương hiệu của nhà trường. Một môi trường học tập an toàn, thân thiện và đoàn kết sẽ thu hút sự quan tâm và tin tưởng của phụ huynh, HS và cộng đồng xã hội, từ đó nâng cao uy tín và vị thế của nhà trường.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Tầm quan trọng của quản lý xây dựng VHUX ở nhà trường phổ thông theo định hướng NTHP

Quản lý xây dựng VHUX ở trường THPT theo định hướng NTHP đóng vai trò quan trọng trong việc nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện và tạo môi trường học tập tích cực. Cụ thể:

- Góp phần tạo dựng môi trường giáo dục an toàn, thân thiện, tích cực, nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện cho HS.

Khi VHUX được xây dựng và quản lý tốt, nó sẽ

tạo ra bầu không khí an toàn, thân thiện trong nhà trường, nơi HS cảm thấy được tôn trọng, được lắng nghe và được hỗ trợ. Điều này giúp HS tự tin hơn trong học tập, tích cực tham gia vào các hoạt động của trường, từ đó nâng cao chất lượng giáo dục toàn diện. Môi trường học tập tích cực không chỉ giúp HS tiếp thu kiến thức hiệu quả hơn mà còn phát triển các kỹ năng xã hội, tình cảm và đạo đức.

- Giúp hình thành nhân cách, phẩm chất đạo đức tốt đẹp và lối sống văn minh, lành mạnh cho HS.

- Góp phần nâng cao uy tín, hình ảnh và khẳng định thương hiệu của nhà trường trong cộng đồng.

- Tạo động lực, niềm tin và sự gắn kết giữa các thành viên trong nhà trường, hướng tới mục tiêu chung.

- Giúp phòng ngừa và hạn chế các hành vi tiêu cực, vi phạm đạo đức, pháp luật trong HS.

- Góp phần nâng cao hiệu quả công tác chủ nhiệm, giảng dạy và giáo dục của đội ngũ GV.

- Tạo tiền đề và nền tảng để HS phát triển kỹ năng mềm, kỹ năng xã hội cần thiết cho cuộc sống tương lai.

- Giúp tăng cường sự hợp tác, chia sẻ và hỗ trợ giữa nhà trường, gia đình và các lực lượng giáo dục trong xã hội.

- Quản lý xây dựng VHUX là yếu tố quan trọng để xây dựng mô hình NTHP, nơi mỗi thành viên đều được tôn trọng, tin tưởng và có cơ hội để phát triển toàn diện.

2.2. Nội dung quản lý XD VHUX ở nhà trường phổ thông theo định hướng NTHP

2.2.1. Lập kế hoạch XD VHUX ở nhà trường phổ thông theo định hướng NTHP

Lập kế hoạch xây dựng VHUX trong nhà trường phổ thông theo định hướng NTHP là một nhiệm vụ quan trọng, đòi hỏi sự chuẩn bị kỹ lưỡng và toàn diện. Quá trình này bao gồm việc xác định mục tiêu

cụ thể, nội dung và tiêu chí phù hợp cho từng đối tượng, lựa chọn phương pháp tổ chức phù hợp, xây dựng kế hoạch triển khai chi tiết, phân công trách nhiệm rõ ràng và thiết lập hệ thống đánh giá, giám sát hiệu quả.

- Xây dựng mục tiêu cụ thể, rõ ràng, có tính khả thi và phù hợp với đặc điểm, điều kiện thực tế của nhà trường trong việc xây dựng VHUX:

- Xác định nội dung, tiêu chí VHUX cần xây dựng cho từng đối tượng (cán bộ quản lý, GV, nhân viên, HS) và trong các mối quan hệ (thầy-trò, trò-trò, đồng nghiệp)

- Lựa chọn hình thức, phương pháp tổ chức các hoạt động xây dựng VHUX đa dạng, linh hoạt, phù hợp với từng đối tượng và điều kiện của nhà trường:

- Xây dựng kế hoạch triển khai cụ thể, bao gồm: thời gian, địa điểm, kinh phí, nhân sự phụ trách, phối hợp thực hiện và dự kiến kết quả đạt được:

- Phân công trách nhiệm cụ thể cho từng cá nhân, bộ phận trong nhà trường và có sự phối hợp chặt chẽ, đồng bộ để triển khai kế hoạch đạt hiệu quả:

- Xây dựng các tiêu chí đánh giá, công cụ theo dõi, giám sát quá trình thực hiện kế hoạch và mức độ đạt được mục tiêu đề ra:

- Có kế hoạch điều chỉnh, bổ sung kịp thời trong quá trình triển khai dựa trên kết quả giám sát, đánh giá và tình hình thực tế của nhà trường:

Trong quá trình triển khai kế hoạch xây dựng VHUX, việc linh hoạt điều chỉnh và bổ sung là không thể tránh khỏi. Cần xây dựng một cơ chế rõ ràng để thực hiện việc này, bao gồm quy trình đề xuất, thảo luận và phê duyệt các điều chỉnh. Các điều chỉnh cần dựa trên kết quả giám sát, đánh giá thường xuyên và phản hồi từ các bên liên quan.

2.2.2. Tổ chức thực hiện XD VHUX ở nhà trường phổ thông theo định hướng NTHP

Đây là quá trình đòi hỏi sự tham gia tích cực và phối hợp chặt chẽ của nhiều bên liên quan. Để đảm bảo hiệu quả và tính bền vững của quá trình này, cần có một chiến lược tổ chức thực hiện toàn diện và có hệ thống. Điều này bao gồm việc thành lập ban chỉ đạo chuyên trách, phân công nhiệm vụ cụ thể cho các thành viên, huy động sự tham gia của toàn thể GV và cán bộ nhà trường, tận dụng vai trò của các tổ chức chính trị - xã hội trong trường, và mở rộng sự hợp tác với các tổ chức xã hội tại địa phương. Những nỗ lực này nhằm tạo ra một môi trường giáo dục tích cực, nơi mọi thành viên đều cảm thấy được tôn trọng, được lắng nghe và có cơ hội phát triển toàn diện.

- Thành lập ban chỉ đạo XD VHUX của nhà trường theo định hướng NTHP

- Phân công nhiệm vụ cụ thể cho các thành viên trong ban chỉ đạo thực hiện việc xây dựng VHUX của nhà trường theo định hướng NTHP

- Huy động tất cả GV và cán bộ nhà trường tham gia vào việc phát huy những truyền thống tốt đẹp trong văn hoá ứng xử của nhà trường theo định hướng NTHP

- Huy động các tổ chức chính trị - xã hội trong trường trong việc phát huy những giá trị của văn hoá ứng xử theo định hướng NTHP

- Huy động tối đa sự tham gia của các tổ chức xã hội tại địa phương trong việc xây dựng VHUX của nhà trường theo định hướng NTHP

2.2.3. Chỉ đạo thực hiện XD VHUX ở nhà trường phổ thông theo định hướng NTHP

Đây là quá trình đòi hỏi sự lãnh đạo sáng suốt, toàn diện và linh hoạt. Quá trình này bao gồm nhiều khía cạnh quan trọng, từ việc ra quyết định triển khai các hoạt động, hướng dẫn lựa chọn nội dung và phương pháp, đến việc đổi mới mục tiêu, lựa chọn tài liệu, bố trí thời gian và chuẩn bị cơ sở vật chất. Cụ thể:

- Ra quyết định triển khai các hoạt động xây dựng những nội dung của VHUX ở nhà trường

- Hướng dẫn GV, cán bộ, HS nhà trường, các lực lượng liên quan lựa chọn nội dung, phương pháp và hình thức xây dựng những nội dung của VHUX ở nhà trường

- Chỉ đạo đổi mới về mục tiêu, nội dung, phương pháp và hình thức xây dựng những nội dung của VHUX ở nhà trường

- Hướng dẫn GV, cán bộ, HS nhà trường, các lực lượng liên quan lựa chọn tài liệu về xây dựng những nội dung của VHUX ở nhà trường

- Chỉ đạo các bộ phận bố trí thời gian hợp lý cho việc xây dựng những nội dung mới của VHUX ở nhà trường

- Chỉ đạo chuẩn bị và sử dụng các thiết bị, phương tiện vật chất phục vụ xây dựng những nội dung mới của VHUX ở nhà trường

2.2.4. Kiểm tra đánh giá XD VHUX ở nhà trường phổ thông theo định hướng NTHP

Kiểm tra đánh giá là một phần quan trọng trong quá trình xây dựng VHUX ở trường trung học phổ thông theo định hướng NTHP. Hoạt động này giúp đảm bảo quá trình thực hiện đúng tiến độ, hiệu quả và đạt được mục tiêu đề ra. Thông qua kiểm tra đánh giá, nhà trường có thể phát hiện kịp thời những vấn đề tồn tại, từ đó có biện pháp điều chỉnh phù hợp. Đồng thời, việc kiểm tra đánh giá cũng tạo cơ hội để ghi nhận những thành tựu đạt được, khích lệ tinh

thần của toàn thể cán bộ, GV và HS. Quá trình này cần được thực hiện một cách toàn diện, bao gồm các khía cạnh như tiến độ thực hiện, sự phối hợp giữa các bên liên quan, kết quả đạt được, việc sử dụng nguồn lực, và cuối cùng là tổng kết, rút kinh nghiệm. Cụ thể

- Kiểm tra tiến độ thực hiện kế hoạch xây dựng những nội dung mới của VHUX ở nhà trường
- Kiểm tra việc phối hợp các lực lượng trong và ngoài nhà trường nhằm xây dựng những nội dung mới của VHUX ở nhà trường
- Kiểm tra, đánh giá kết quả về xây dựng những nội dung mới của VHUX ở nhà trường
- Kiểm tra việc sử dụng các nguồn lực xây dựng những nội dung mới của VHUX ở nhà trường
- Tổ chức báo cáo kết quả kiểm tra, rút kinh nghiệm về xây dựng những nội dung mới của VHUX ở nhà trường

2.3. Những yếu tố ảnh hưởng đến của QLXD VHUX ở nhà trường phổ thông theo định hướng NTHP

2.3.1. Những yếu tố chủ quan

- *Các yếu tố thuộc về sự lãnh đạo của Hiệu trưởng nhà trường:* Lãnh đạo nhà trường, trước hết là Hiệu trưởng có vai trò quyết định đối với việc xây dựng VHUX ở nhà trường.

Giáo viên chủ nhiệm và giáo viên bộ môn: Trong quản lý xây dựng VHUX ở nhà trường, GV chủ nhiệm có vai trò không thể thiếu được. Ở cấp trung học cơ sở, GV chủ nhiệm có ảnh hưởng lớn và trực tiếp đến HS. Giáo viên chủ nhiệm là người quản lý và dạy trực tiếp HS. Do vậy, GV chủ nhiệm đóng vai trò quan trọng trong việc hình thành nhận thức, thái độ và hành vi của HS trong học tập nói riêng và trong xây dựng VHUX ở nhà trường nói chung.

Tập thể học sinh: Quá trình hình thành VHUX của HS chịu ảnh hưởng mạnh mẽ từ môi trường tập thể thông qua nhiều cơ chế tâm lý xã hội. Học sinh có xu hướng học hỏi, bắt chước và đồng nhất với những hành vi của bạn bè xung quanh, đặc biệt là những HS có vai trò dẫn dắt trong các nhóm không chính thức. Điều này có thể dẫn đến việc hình thành những thái độ và hành vi tích cực hoặc tiêu cực trong VHUX của các em.

Chi đoàn nhà trường: Tổ chức này là người tập hợp, giáo dục HS về quan điểm, lối sống, hình thành ở HS những hành vi có văn hóa. Chi đoàn cũng là người giúp Hiệu trưởng, chi bộ triển khai kế hoạch xây dựng VHUX ở nhà trường, đánh giá các hành vi của HS trong thực hiện các chuẩn mực của nhà trường, cũng như các chuẩn mực pháp luật nói chung.

Gia đình học sinh (Ông bà, cha mẹ)

Gia đình có ảnh hưởng lớn đến hình thành hành vi ứng xử - một khía cạnh VHUX cơ bản tại nhà trường. Thông qua giáo dục, thông qua truyền thống văn hóa của gia đình, thông qua việc kiểm soát HS, gia đình mà trước hết là cha mẹ, ông bà hình thành hành vi ứng xử văn hóa cho trẻ em. Đó là cách ứng xử lễ phép, sự trung thực, trách nhiệm của HS trong quan hệ với thầy cô giáo, với bạn bè và trong học tập hàng ngày.

2.3.2. Những yếu tố khách quan

Các quy định của Nhà nước, của Bộ Giáo dục và Đào tạo

Một số chính sách trong thời gian gần đây ảnh hưởng nhiều đến xây dựng VHUX ở nhà trường.

Thứ nhất, Luật Giáo dục 2019,

Thứ hai, Luật Giáo dục nghề nghiệp (2014),

Thứ ba, Quy định về đạo đức nhà giáo tại Quyết định số 16/2008/QĐ -BGDDT ngày 16/4/2008 của Bộ GD & ĐT.

Thứ tư, hai văn bản có liên quan trực tiếp nhất và được ban hành trong thời gian gần đây nhất là ngày 03 tháng 10 năm 2018 thủ tướng chính phủ đã phê duyệt Đề án “Xây dựng VHUX trong trường học giai đoạn 2018 - 2025”; Ngày 12 tháng 04 năm 2019 Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo ban hành Thông tư số: 06/2019/TT-BGDĐT Quy định quy tắc ứng xử trong cơ sở giáo dục mầm non, cơ sở giáo dục phổ thông, cơ sở giáo dục thường xuyên.

Sự quan tâm của Sở Giáo dục và Đào tạo và Phòng Giáo dục và Đào tạo

Phòng Giáo dục & Đào tạo đóng vai trò đặc biệt quan trọng với tư cách là cơ quan quản lý trực tiếp, chịu trách nhiệm hướng dẫn và giám sát các hoạt động xây dựng VHUX tại các trường trung học cơ sở.

Cơ sở vật chất của nhà trường: CSVC đóng vai trò nền tảng trong việc hình thành và phát triển VHUX trong môi trường học đường.

Một môi trường học tập được trang bị đầy đủ và khang trang sẽ tạo điều kiện thuận lợi cho hiệu trưởng trong công tác quản lý và xây dựng VHUX của nhà trường.

Truyền thống văn hóa của nhà trường: Truyền thống văn hóa là những giá trị tinh thần được các thế hệ thầy và trò trước đó xây dựng, giữ gìn. Các thế hệ thầy trò hiện tại kế thừa và phát triển các giá trị truyền thống tốt đẹp này.

(Xem tiếp trang 395)

Xác định rõ ràng mục tiêu đánh giá của môn GDQP&AN đối với HS, bao gồm cả kiến thức, kỹ năng và thái độ. Mục tiêu đánh giá phải phù hợp với chương trình giảng dạy và yêu cầu của Bộ Giáo dục và Đào tạo. CBQL cần giám sát chặt chẽ việc thực hiện kế hoạch đánh giá, đảm bảo các giáo viên thực hiện đúng theo kế hoạch và tiêu chí đề ra. Nếu phát hiện các vấn đề trong quá trình đánh giá, CBQL điều chỉnh kế hoạch sao cho phù hợp và hiệu quả. Xây dựng tiêu chí kiểm tra, đánh giá HĐDH môn GDQP và AN. Kiểm tra kế hoạch giảng dạy: Giáo viên cần có kế hoạch giảng dạy rõ ràng, chi tiết cho từng môn học, mỗi bài học. Kiểm tra KHDH của giáo viên có đầy đủ các mục tiêu cụ thể, phương pháp giảng dạy, tài liệu hỗ trợ, hoạt động HS và cách thức đánh giá HS hay không. Đánh giá việc thực hiện kế hoạch giảng dạy: So sánh kế hoạch với thực tế giảng dạy để xem GV có thực hiện đúng kế hoạch, điều chỉnh linh hoạt khi cần thiết, và đáp ứng được yêu cầu học tập của HS hay không.

3. Kết luận

Trên cơ sở lý luận và thực tiễn Bài viết đề xuất 5 biện pháp quản lý HĐDH môn GDQPAN dựa

trên. Mỗi biện pháp nêu rõ mục tiêu, xác định được nội dung và cách thức thực hiện. Là bản đề cương để CBQL, GV thực hiện chương trình giảng dạy. 5 biện pháp được khảo nghiệm theo quy trình và kết quả là các biện pháp có tính khả thi và tính cần thiết cao, có thể đưa vào thực tế để quản lý HĐDH môn GDQPAN.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo, Thông tư số 22/2021/TT-BGDĐT ngày 20/07/2021 quy định việc miễn học môn GDQP và AN của HS. Hà Nội

2. Chính phủ (2001) *Nghị định 15/NĐCP ngày 01/05/2001 của Chính phủ về GDQP*. Hà Nội

3. Nguyễn Hữu Công (2023), *Quản lý hoạt động giảng dạy môn GDQP-AN cho HS ở các trường THPT huyện Tam Bình, tỉnh Vĩnh Long*, luận văn thạc sĩ

4. Phạm Quang Hưng (2014), *Quản lý HĐDH môn GDQP-AN cho sinh viên Trường cao đẳng Hải Dương*, Luận văn thạc sĩ.

5. Nguyễn Văn Hùng (2017), *Quản lý HĐDH môn GDQP-AN tại trường Đại học kinh tế Quốc dân*, Luận văn thạc sĩ

Lý luận về quản lý xây dựng văn hóa ứng xử... (tiếp theo trang 395)

Sự phối hợp của các lực lượng xã hội: Để xây dựng thành công VHUX trong môi trường học đường, cần có sự phối hợp chặt chẽ không chỉ từ các thành phần nội bộ như đội ngũ GV, cán bộ nhân viên và HS, mà còn cần huy động sự tham gia tích cực của cộng đồng địa phương.

3. Kết luận

Đối với các trường THCS, xây dựng VHUX đóng vai trò quan trọng trong việc thiết lập những quy chuẩn xã hội, giúp định hướng thái độ và hành vi của HS trong các tình huống giao tiếp với chính mình, với người xung quanh và với môi trường sống.

Trong trường THCS, việc điều hành xây dựng VHUX đòi hỏi một quá trình tác động có chủ đích và hệ thống từ ban lãnh đạo nhà trường. Quá trình này hướng đến việc xây dựng, duy trì và phát triển các giá trị cả về mặt vật chất lẫn tinh thần, nhằm thực hiện mục tiêu giáo dục và tạo nền tảng cho thế hệ tương lai.

Có nhiều yếu tố thuộc ảnh hưởng đến xây dựng VHUX ở các trường THCS, bao gồm: Giáo viên chủ nhiệm và GV bộ môn; Tập thể HS; Chi đoàn nhà trường; Các quy định của Nhà nước, của Bộ GD &

ĐT; Sự quan tâm của Sở GD &ĐT và Phòng GD &ĐT; Cơ sở vật chất của nhà trường; truyền thống văn hóa của nhà trường; Gia đình HS (Ông bà, cha mẹ); Sự phối hợp của các lực lượng xã hội có ảnh hưởng tới quản lý xây dựng VHNT...

Tài liệu tham khảo

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2010), *“Chuyên đề văn hóa nhà trường” Hội thảo tập huấn GV nguồn chương trình bồi dưỡng Hiệu trưởng trường phổ thông theo hình thức liên kết giữa 2 chính phủ Việt Nam - Singapore*.

2. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2019), *Thông tư số: 06/2019/TT-BGDĐT, Quy định quy tắc ứng xử trong cơ sở GDMN, cơ sở GDPT, cơ sở GDTX*

3. Nguyễn Việt Chúc (chủ biên) (2002), *Văn hóa ứng xử của người Hà Nội với môi trường thiên nhiên*, Viện văn hóa và NXB Văn hóa - Thông tin, Hà Nội.

4. Nguyễn Thị Ngọc Dung, (2019), *Một số vấn đề lý luận về giáo dục VHUX cho HS ở trường tiểu học*, Tạp chí Giáo dục, số 462, kì 2 tháng 9, tr.19-23.

5. Nguyễn Thị Thuý Dung, (2020), *Quản lý quá trình xây dựng văn hóa trường đại học*, Tạp chí Khoa học giáo dục Việt Nam, Số 02, tháng 02/2018.